

Saksmappe til TF møte 28. – 29. september 2021

*Møte i Tanavassdragets fiskeforvaltning (TF) 28. september 2021 på Norsk villakssenter
Joddu Tana*

29. september møte på Tana hotell

Møtestart 28. september kl. 09.30

Møtestart 29. september kl. 08.30

Saksliste:

Sak 51/2021: Leders orientering og postliste

Sak 52/2021: Godkjenning av innkalling og saksliste

Sak 53/2021: Godkjenning av protokoll fra TF møte 26. mai 2021

Sak 54/2021: Administrative saker

Sak 55/2021: Valg av 2 protokoll underskrivere– Statens forvaltning av pukkellaks i Tanaelva

Sak 56/2021: Oppsummering fra uttaksfisket etter pukkellaks – Statens forvaltning av
pukkellaks i Tanaelva

Sak 57/2021: Arbeidsgruppa for forvaltning - fratreden

Sak 58/2021: Kartleggingsfiske etter andre arter 2021

Sak 59/2021: Forslag til mandat for Overvåknings- og forskningsgruppa (OFG) for
Tanavassdraget

Sak 60/2021: Forslag til endring av prosessen i forhandlinger om nye fiskeforskrifter

Sak 61/2021: Oppstart av ressurs – og tiltaksplan for Tanavassdraget på norsk side

Sak 62/2021: Foreløpig regnskap pr. 31. august

Sak 63/2021: Revidering av TF budsjett 2021

Sak 64/2021: Erfaringer fra pukkellaks fisket i Varanger

Sak 65/2021: Orienteringer

Behandling:

Sak 51/2021: Leders orientering og postliste

Sak 52/2021: Godkjenning av innkalling og saksliste

Sak 53/2021: Godkjenning av protokoll fra TF møte 26. mai 2021

Sak 54/2021: Administrative saker

- 1) Søknad om fisketillatelse til uttak av pukkellaks i Tanaelva 2021
- 2) Ny fiskeområde/-kort – innlandsfiskekort ovenfor Iesjohtgorzi i Iesjohka
- 3) Ny fiskeområde/-kort – innlandsfiskekort i Kárášjohka fra Šuorpmogorzi til Lailagorži til vuottašluoppal og innlandsfiskekort i Luftjok opptil trappa
- 4) Ragnhild Rajala – Tana, søknad om fritak fra krokbestemmelsene
- 5) Tanavassdragets fiskeforvaltning, søknad om fritak fra krokbestemmelsene ved sjørretfiske i Tanamunningen – Langnes sonen, og fritak for fiske etter pukkellaks i konkrete områder i nedre norsk del i Tanaelva
- 6) Tanavassdragets fiskeforvaltning – klage på dispensasjoner og tillatelse til fiskeundersøkelser og merking av pukkellaks i Tanaelva
- 7) Brev med grunnlag til Klima- og miljødepartementet, Vedr. hjemmelsgrunnlag for regulering av fiske – uttaksfiske etter pukkellaks mv.
- 8) Klima- og miljødepartementet – svar på henvendesle om forvaltningen av pukkellaks i Tanaelva

Sak 55/2021: Valg av 2 protokoll underskrivere

Sak 56/2021: Oppsummering fra uttaksfisket etter pukkellaks

Sammendrag

Etter de to store pukkellaksårene 2017 og 2019 var det forventet at det også i 2021 ville være et år hvor pukkellaksen igjen inntok norske vassdrag i store mengder. Spesielt for 2021 er derimot at fisket i Tanavassdraget ikke ville foregå som normalt. På grunn av den drastiske tilstanden til mange av vassdragets laksepopulasjoner, samt forventinger om lite innsig av atlantisk laks, ble det vedtatt at det ikke skulle åpnes for laksefiske i Tanavassdraget i 2021.

I tidligere år ble i all hovedsak all pukkellaks tatt i det ordinære fisket, og igjen spesielt på stengsler. Av den samlede beregnede oppgangen på minimum 7000 pukkellaks i 2019 er det beregnet at 2049 pukkellaks ble tatt ut gjennom det ordinære fisket, mens 126 ble tatt gjennom et utfiskingsprosjekt i siste halvdel av august.

I 2021 ga miljødirektoratets vedtak dispensasjon for seks fiskerlag til å bruke lett modifiserte stengsler med maskevidde mellom 37 og 52 mm. i perioden fra 23. juni til 9. august og drivgarn i perioden fra 20. juli til 20. august i områdene: Rødberget, Norskholmen, Seidaholmen, Holmesund, Horbma og nedre Polmak.

De seks fiskerlagene har stått på gjennom hele perioden og gjorde en god jobb med å drifte stengslene og det ble fanget 2 092 pukkellaks. Dette var på nivå med fangsten som ble tatt i det ordinære fisket i 2019, og det kunne se ut til at de seks stengslene hadde en innvirkning på pukkellaksen i vassdraget. Men det viste seg at oppgangen av pukkellaks i år har vært enorm, med et foreløpig estimat på over 40 000 pukkellaks som har passert tellestasjonen i Polmak,

og de seks stengslene har realistisk sett tatt ut en veldig liten andel (<5%) av pukkellaksen i vassdraget.

Ved å bruke artsfordelingen i fangsten fra brukene i nedre Polmak og Horbma kan et røft, og høyst uoffisielt estimat, tyde på at i overkant av 90 % av fisken som ble klassifisert til den minste lengdeklassen i perioden 25.06-30.07 ved Polmak tellestasjon kan ha vært pukkellaks.

Metodikk

Med hjemmel i forskrift om fiske i Tanavassdragets nedre norske del (FOR-2017-05-11-558) § 34, ga Miljødirektoratet dispensasjon med formål uttak av pukkellaks i perioden 23. juni – 20. august 2021. Dispensasjonen gjaldt for navngitte fiskere med gitte redskaper og tidsrom:

Tabell 1: Oversikt over hvilke områder, redskaper og tidsrom det ble gitt dispensasjon til ekstraordinært uttaksfiske etter pukkellaks i Tanavassdraget i 2021.

Område*	Redskaper/Tid
Rødberg/Harrelv	Stengsel 23.6 – 9.8 Drivgarn 20.7 – 20.8
Norskholmen	Stengsel 23.6 – 9.8 Drivgarn 20.7 – 20.8
Seidaholmen/ Tana bru	Stengsel 23.6 – 9.8 Drivgarn 20.7 – 20.8
Holmesund	Stengsel 23.6 – 9.8 Drivgarn 20.7 – 20.8
Horbma	Stengsel 23.6 – 9.8 Drivgarn 20.7 – 20.8
Nedre Polmak	Stengsel 23.6 – 9.8 Drivgarn 20.7 – 20.8

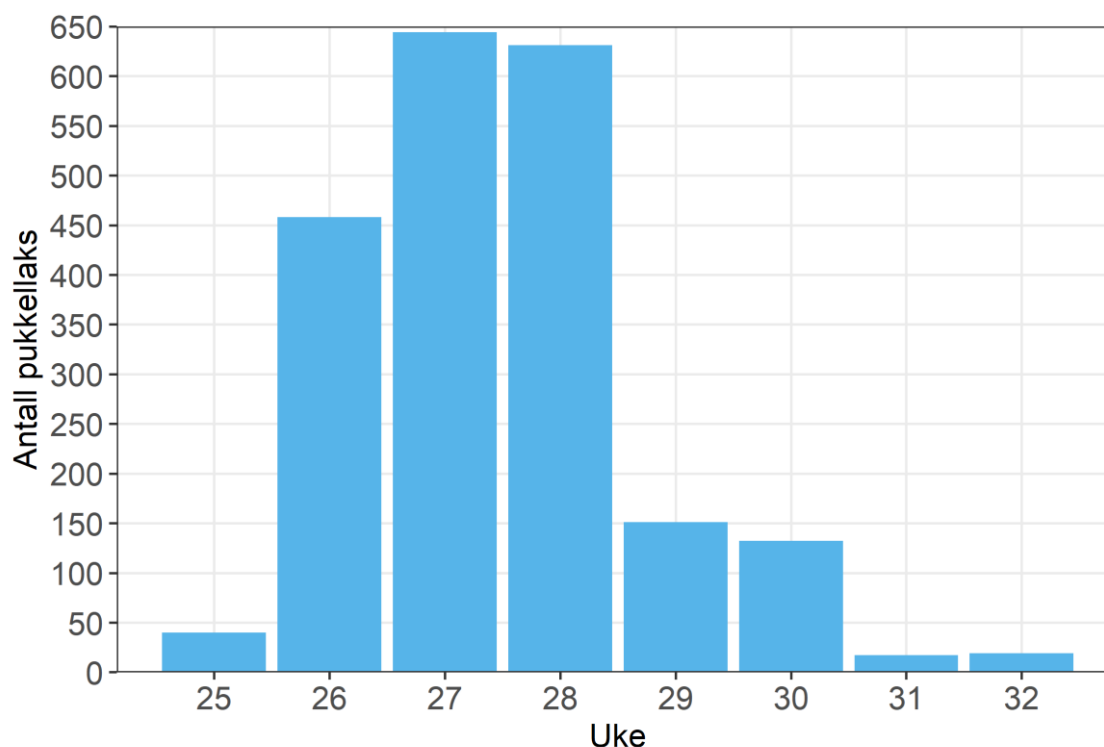
Bruk av fangstdata til estimering artsfordeling ved tellestasjonen i Polmak

Ved alle lokaliteter med unntak av Nedre Polmak fiskes fortrinnsvis i relativt grunne, strømsvake områder nært land, der det er forutsatt at pukkellaksen foretrekker å vandre. Dette for å fange mest mulig pukkellaks og for å unngå bifangst av laks. Ved Nedre Polmak settes stengselet slik det normalt settes med tanke på fangst av laks, dette for å kunne få mest mulig representativ registrering av hvilke fiskearter, kjønn og størrelse som vandrer opp.

Resultater

Pukkellaksfangst

Det ble fisket ut 2092 pukkellaks, hvorav mesteparten ble tatt i ukene 26-28 (Figur 1).

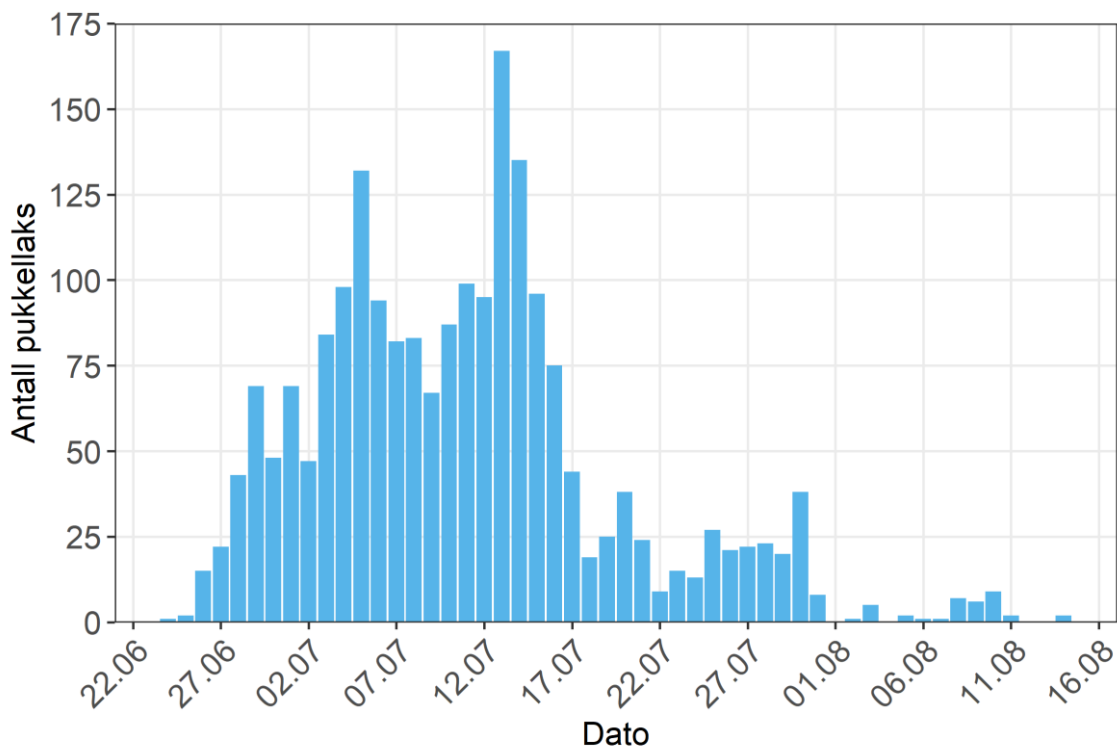
Figur 1: Samlet fangst av pukkellaks i gitt uke under det ekstraordinære uttaksfisket av pukkellaks i Tanavassdraget, 2021

Det var variasjon i når de ulike gruppene startet og avsluttet uttaksfisket, men i ukene 26 til og med 29 var alle seks brukene i drift samtidig (Tabell 2).

Tabell 2: Oversikt over tidsrom hvor fisket foregikk i de forskjellige områdene, samt samlet fangst og antall fiskedager (gitt at alle fiskedager med nullfangst er oppgitt i fangstrapporten) i områdene. Kolonnen helt til høyre viser gjennomsnittlig fangst per fiskedag for gitt område, mens den nederste raden viser total fangst, fiskedager og det totale gjennomsnittet av fangst per dag for alle områder samlet.

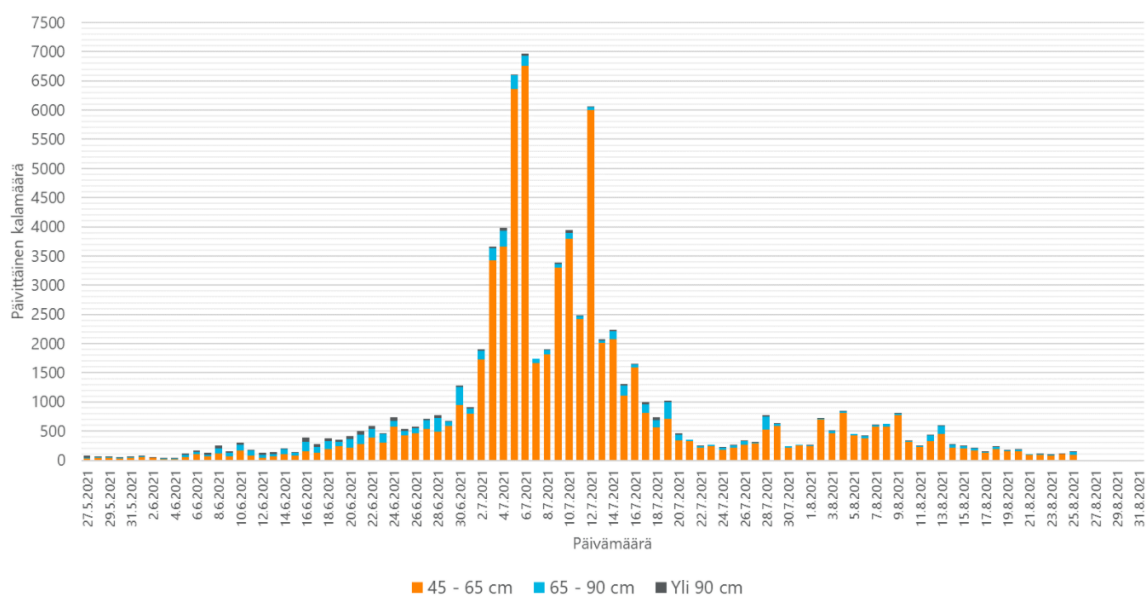
Område	Dato	Fangst	Fiskedager	Fangst pr. dag
Rødberget	24.06-14.08	426	42	10,1
Norskholmen	28.06-31.07	293	27	10,9
Seidaholmen	30.06-28.07	155	21	7,4
Holmesund	26.06-21.07	543	26	20,9
Horbma	26.06-22.07	330	24	13,8
Nedre Polmak	25.06-30.07	345	36	9,6
SUM		2092	176	12,1

Om vi ser litt nøyere på fangsten, ser vi at det var to topper i fangsten, hvorav den første var i tidsperioden 3. til 8. juli og den andre fra 10. til 15. juli (Figur 2). Dette sammenfaller bra med toppene observert i tellingen ved Polmak tellestasjon (Figur 3).

Figur 2: Samlet fangst av pukkellaks på gitt dato under det ekstraordinære uttaksfisket av pukkellaks i Tanavassdraget, 2021.

Daglig økning (alle fiskearter)

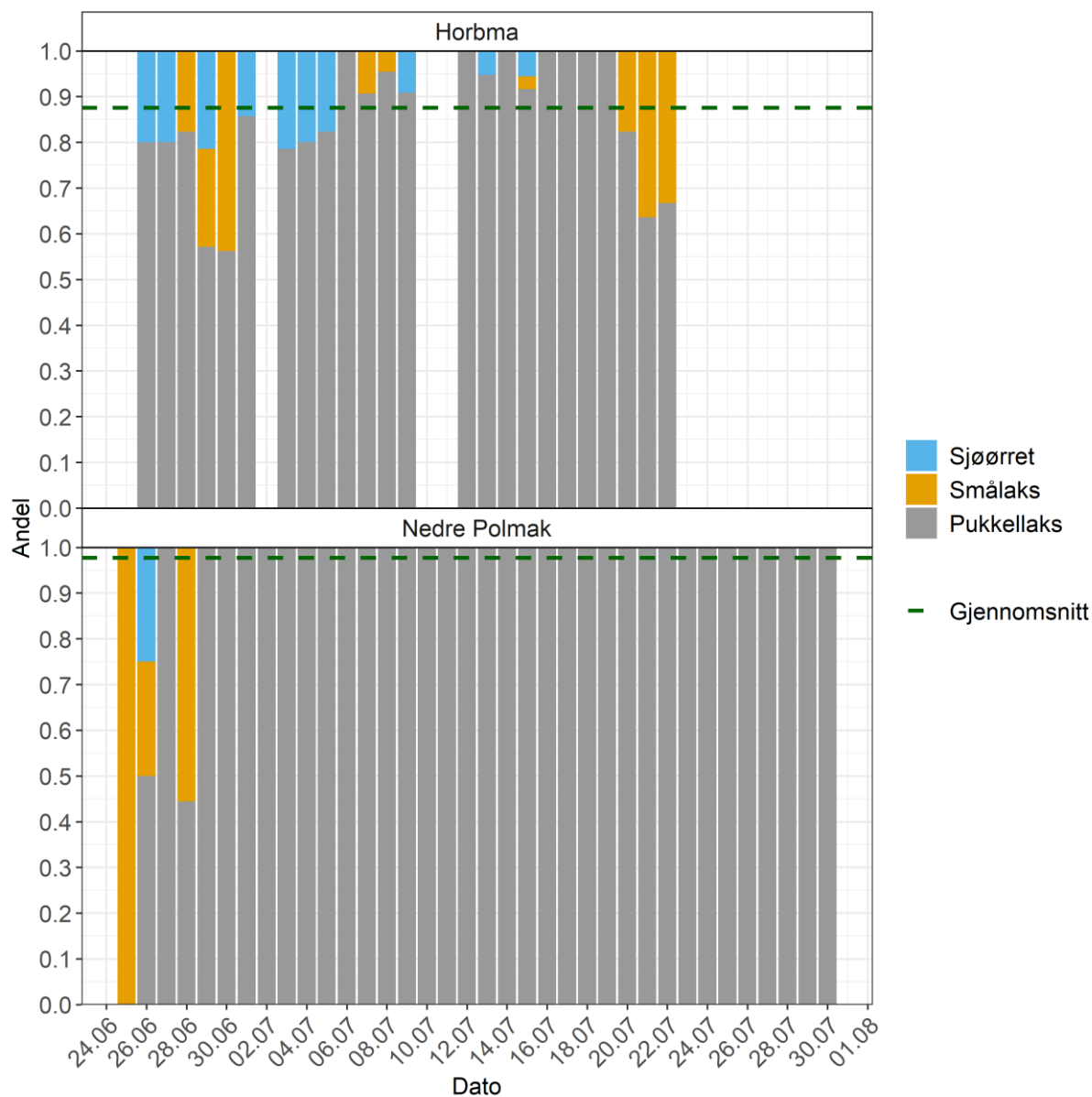

Figur 3: Figur over daglig oppvandrende fisk forbi tellestasjonen i Polmak, fordelt på størrelsesklasser. (hentet fra <https://kalahavainnot.luke.fi/fi/seurannat/tenojen-nousulohiseuranta/> den 21.09.21)

Andre arter, og fordeling

I tillegg til Pukkellaks ble det også fanget gjedde, laks og sjørørret. I stengselet ved Rødberget var det en i tillegg en steinkobbe som viklet seg inn. Summen av disse andre fiskeartene var på 327 individ og utgjorde 15,6 % av fangsten.

Andelen av smålaks (<3 kg), sjørørret (<3 kg) i forhold til pukkellaks ved brukene i *Horbma* og *Nedre Polmak* utgjorde hhv. 12,5 og 2,3 % (Figur 4).

Figur 4: Fordeling av smålaks (<3 kg), sjørørret (<3 kg) og pukkellaks fanget under det ekstraordinære uttaksfisket etter pukkellaks i Tanavassdraget, 2021, ved fiskeområdene Horbma og Nedre Polmak. Gjennomsnitt viser andel pukkellaks i den totale fangsten gjennom hele perioden i gitt bruk.

Forholdet mellom pukkellaks og forvekslingsfiskene sjørret og smålaks ved de to brukene nærmest tellestasjonen i Polmak kan tyde på at i overkant av 90 % av det som har blitt registrert i den minste lengdeklassen (ref. Figur 3) i perioden 25.06-30.07 kan ha vært pukkellaks.

Sak 56/2021 2) Statens forvaltningen av pukkellaks i Tanavassdraget

Saksfremstilling:

Etter mange års fravær, steg pukkellaks igjen til Tanaelva i 2017, det fortsatte i 2019 og i år har det gått opp mellom 40 – 45 000 pukkellaks forbi telle stasjonen i Polmak. Dette medfører at over 60 000 kg pukkellaks har fått gyte i Tanavassdraget i år.

Tanavassdragets fiskeforvaltning (TF) har både i 2019 og i år brukt mye ressurser på å prøve å få til effektive tiltak for å bekjempe oppgangen av pukkellaks til Tanavassdraget. I ettertid viser dette seg å være bortimot bortkastet ressursbruk. TF har skrevet og sendt inn søknader og klager om utfiskings tillatelser både i 2019 og i år. De aller fleste søknadene er avslått av Miljødirektoratet. Lov hjemmelen til avslag på utfisking av pukkellaks virker å være uklar og uryddig. Etter tilbakemeldinger fra TFs feltarbeidere i begynnelsen av juli, engasjerte TF et advokatfirma, for å avklare om hjemmelsgrunnlaget for regulering av fisket inkl. uttaksfiske av pukkellaks i Tanavassdraget. I ettertid viste det seg å bli et bortkastet engasjement og ressursbruk. Miljødirektoratet har ikke svart på hvilke lovhjemmelsgrunnlag som finnes, til å nekte uttaksfiske av pukkellaks i Tanavassdraget, annet at sitat;

«Selv om pukkellaksen er en fremmed art, er det ikke slik at den kan fiskes fritt.»

Videre vedlegger KLD, sitat;

«Ettersom Tana er et grensevassdrag, er forvaltningen av villaksbestandene her regulert med utgangspunkt i den bilaterale avtalen med Finland og folkerettslige sedvanerettsregler, i tillegg til norske lover og forskrifter. Det bilaterale aspektet gjør også at KLD utfører en større del av forvaltningsoppgavene i Tanavassdraget enn i andre vassdrag.»

Tanavassdraget skal i forvaltningssammenheng være i en unik posisjon i landet. Tana har egen lov, lov om fiskeretten i Tanavassdraget (Tanaloven) fra 1888, som ble fornyet/oppdatert i 2014. Tanaelva har også en egen forvaltningsforskrift;

Forskrift om lokal forvaltning av fisk og fisket i Tanavassdraget, Finnmark (Tanaforskriften) sitat fra pressemelding 4.02.2011;

En forskrift om lokal forvaltning av fisk og fisket i Tanavassdraget ble i 2011 vedtatt av Kongen i Statsråd. Forskriften følger opp finnmarksloven, der det er slått fast at lokalbefolkningen langs Tanavassdraget har særskilte rettigheter til fiske på grunnlag av lov, historisk bruk og lokal sedvane.

Forskriften innebærer at det opprettes et lokalt forvaltningsorgan for Tanavassdraget: "Tanavassdragets fiskeforvaltning". Oppgaver som tilrettelegging av fisket, fiskeoppsyn, fangstrapportering og salg av fiskekort overføres fra statlige myndigheter til det lokale forvaltningsorganet. Forskriften er i all hovedsak basert på en enstemmig innstilling fra det såkalte Tanautvalget 2008-09.»

Etter 11 års drift av TF, er realitetene - mulighetene for lokal forvaltning av fiskeressursene marginale i Tana, og er nå langt dårligere enn for andre elver i Finnmark, til tross for at TF har Tanaforskriften fra 2011 som særhjemmel. I så måte er forvaltningen av pukkellaks invasjonen til kysten, Tanafjorden og Tanaelva i år er det groveste eksempelet. I sommersesongen har TF et stort feltapparat i funksjon. Der hvor våre naboelver i Finnmark har fått utstrakte og helt opplagte nødvendige virkemidler til å ta ut så mye som mulig av pukkellaksene, der har TFs feltpersonell måttet stå å se på – og observere pukkellaksmengdene i oppsamlingsområdene og i sideelvsmunningene i Tanavassdraget.

TF har gått i sommer med «tiggerlua», også brukt feriedager til å skrive søknader og klage om uttak av en fremmed art, til absolutt ingen nytte. Dette er spesielt at TF, som er et særoppnevnt forvaltningsorgan for Tanavassdraget på norsk side, har langt dårligere vilkår for å drive forvaltning av fiskeressursene, også av uønskete fremmed arter, enn våre naboelver har.

Ved Stortingets første behandling av gjeldende Tanaavtale i mars 2017 i Energi og miljøkomiteen viser en enstemmig komite om at¹;

«Klima- og miljødepartementet vil ha en sentral rolle med å bistå Tanavassdragets fiskeforvaltning i den løpende forvaltningen. K o m i t e e n viser til at fiske i Tanavassdraget er regulert etter Tanaloven. K o m i t e e n vil bemerke at Tanaloven er en særlov for å sikre de særskilte rettigheter lokalbefolkningen har til fiske i Tanavassdraget på grunnlag av lov, alders tids bruk og lokal sedvane, jf. lovens § 1.

K o m i t e e n forutsetter at forvaltningen av loven skal være basert på lokalt selvstyre gjennom Tanavassdragets fiskeforvaltning. K o m i t e e n forutsetter videre at Miljødirektoratet skal ha tilsyn med at Tanavassdragets fiskeforvaltnings forvaltning av Tanavassdraget er i tråd med Stortingets mål og forutsetninger. Videre forutsetter k o m i t e e n at Klima- og miljødepartementet i samarbeid med Tanavassdragets fiskeforvaltning har ansvaret for forhandlingene med Finland om den praktiske forvaltningen i henhold til avtale.»

---

¹ Innst. 228 S (2016-2017) Innstilling til Stortinget fra energi- og miljødirektoratet s.9

Stortinget har altså en helt annen oppfatning av TFs sentrale og tydelige rolle i forvaltningen av Tanavassdraget, enn det som er gjeldende tolkning i KLD og Miljødirektoratet av TFs rolle i forvaltningen. Dette er både uakseptabelt og meget overraskende.

Departementets beskriver TFs formål og virkeområde den 25.08.2021, jf. s. 3 sitat;

«Formålsbestemmelsen angir et generelt formål for den lokale forvaltningen, hvor både forvaltning av fisk og fisket og forvaltning av rettigheter inngår. I kongelig resolusjon 4. februar 2011 blir det imidlertid tydeliggjort at Tanaforskriften "først og fremst [er] en forskrift om utøving og forvaltning av rettigheter" (s. 8). Det presiseres også at "miljømyndighetene er myndighet etter lakse- og innlandsfiskloven, og vedtar rammene for den lokale ressursforvaltningen"».

Etter TFs vurdering er dette en svært snever og misvisende beskrivelse av TFs grunnlag- og virkeområde. Det offentlig oppnevnte Tanautvalget 2008-09 (oppnevnt av daværende Miljøverndepartement) utredet lokal forvaltningens grunnlag og virkeområde. Hvis det var slik som KLD etter 2011 har vurdert, så hadde tittelen til Tanaforskriften vært helt annerledes. Tittelen begynner med;

«Forskrift om lokal forvaltning av **fisk**....»

Hvis det hadde vært slik som KLD hevder skråsikkert, hadde forskriftens tittel vært «Forskrift om forvaltning av **fisket** i Tanavassdraget ....»

Likeledes er det usannsynlig at Tanautvalget hadde foreslått et forvaltningsorgan på ni medlemmer med ni personlige stedfortredere med funksjonstid på fire år, til å forvalte utøving av fisket og rettigheter på norsk side i Tanavassdraget. Til dette trenges det bare et arbeidsutvalg på 2-3 personer og sesongarbeidere i fiskesesongen.

Det bredt sammensatte Tanautvalget leverte en enstemmig innstilling til daværende Miljø- og utviklingsminister i desember 2009. Tanautvalgets rapport ble sendt på høring av Miljøverndepartementet. Etter at høringsrunden var over, ble Kgl. Res. februar 2011 Forslag til forskrift om lokal forvaltning av fisk og fisket i Tanavassdraget – oppfølging av Tanautvalgets rapport fremlagt.

I høringsrunden forslo bl.a. Norges jeger- og fiskerforbund «at det stilles vilkår om at forvaltningsorganet utarbeider driftsplaner for vassdraget og rapporterer til myndighetene». Det første punktet om driftsplaner må oppfylles som følge av krav til fiskerettshavere generelt etter lakseloven § 25. Med hensyn til punktet om rapportering vises det til omtale under § 11, § 12, og § 15 og de generelle rapporteringskravene i lakse- og innlandsfiskloven, som også gjelder for fisket i Tanavassdraget. Samlet mener departementet at dette gir tilstrekkelig grunnlag for rapportering og kontroll.

Hva angår forslaget fra Norges jeger- og fiskerforbund om at Tanavassdragets fiskeforvaltning skal forvalte fisket og ikke fisken i vassdraget, viser departementet til, jf. s. 16;

«lakseloven § 1 som legger til grunn prinsippet om en helhetlig forvaltning av fiskeressursene, det vil si at fisk og fisket ikke kan forvaltes uavhengig av hverandre».

I ettertid, særlig fra 2014 og til i dag viser all erfaring at departementet her har snudd helt om. Departementet har forlatt linjen om at TF har helhetlige forvaltning av laksebestandene i Tanavassdraget. Det er ikke uten grunn at ved forhandlingene om Tanaavtalen og fiskeforskriftene i 2012 – 16, ble TFs representanter i norsk forhandlingsdelegasjon kastet på gangen i vel ½-parten av møtetida i forhandlingene. Det er verdt å merke seg at i en norsk forhandlingsdelegasjon, som ble oppnevnt i Kgl. Res i april 2012, fikk hverken TFs medlemmer eller Sametingets medlem i norsk delegasjon være med i forhandlinger om Tanaavtalen. På toppen av det hele, det finnes ikke prokoller fra forhandlinger om Tanaavtalen i perioden 2012-16.

Departementet viser i tillegg til at myndighetene vedtar rammene for den lokale ressursforvaltningen, gjennom blant annet fastsetting av fiskeregler sammen med Finland. TF bestrider ikke at departementet vedtar rammen, ved vedtak av fiskeforskrifter. Etter avtale av 2016, har likevel detaljeringsgraden i forskriftsarbeidet gått altfor langt. Dette har medført til at det årlig har vært nødvendig med forhandlinger og endringer av enkelte bestemmelser i fiskeforskriftene.

Det er grunn til å anta at driften av fiskereglene, er i 4-årsperioden 2017-2021 blitt uforholdsmessig dyrt, ift. fiskeutøvelsen i vassdraget. Svært uheldig eksempler her er årets bestemmelse om krokstørrelser uten mothaker, som ble foreslått og vedtatt 2 000 km fra vassdraget. Dette medførte til at enorme mengder pukkellaks ble fredet mot beskatning fra stangfiske i Tanaelva. Likeledes er kroker uten mothaker uegnet til fiske etter gjedder og sjørøret.

KLD vektlegger videre;

«All større utfisking av pukkellaks i elvene i Finnmark i år har blitt utført på bakgrunn av dispensasjoner fra gjeldende forskrifter. I Tanavassdraget har hensynet til de sårbare laksebestandene veid tungt, og risikoen for bifangst har gjort det vanskelig for Miljødirektoratet å tillate ubegrenset fiske av pukkellaks. KLD vil likevel påpeke at TF har fått innvilget deler av sin søknad.»

Det vites ikke hvilke faglig grunnlag Miljødirektoratet har for å vektlegge «risiko for bifangster av lokale laksebestander» som årsak til å nekte uttaksfiske etter pukkellaks i Tanaelva. Etter lokal erfaring, er faren for sammenblanding mellom stedegne lokale laksebestander og russelaksen, svært liten både i Tanaelva og i sjøen. Det viser seg at når store mengder pukkellaks siger inn i fjordene, så skygger de lokale lakseartene unna både i fjorden og i elvene. De forskjellige artene velger forskjellige strømmer, når de kommer inn i fjordene og går opp i elvene. TF har samme erfaring fra årets begrensede uttaksfiske etter pukkellaks i nedre norsk del av Tanaelva.

Etter at TF fikk inn meldinger fra fiskere i Varangerfjorden om enorme mengder av pukkellaks, og oppgangstall fra Polmak telle stasjon, sendet TF inn ekstra hastesøknad om uttaksfiske i grenseelvdelen i Tanaelva. Miljødirektoratet svarte følgende 1. august i år;

«Det ble foretatt en vurdering av TFs søknad av 15. juli da den ble kjent for oss. Vi fant ikke at det var kommet nye opplysninger i forhold til situasjonen som var kjent da vi ga fisketillatelse til uttak av pukkelaks etter TFs opprinnelige søknad. På bakgrunn av dette fant vi ikke noe grunnlag til å gi en ny, utvidet tillatelse i tråd med TFs søknad.»

4. – 5. juli ble det registrert høyest oppgang av pukkelaks til Tanaelva. I de to julidagene gikk det opp ca. 12 000 pukkelaks forbi Polmak telle stasjon. Miljødirektoratet begrunner avslag til mer uttaksfiske i grenselvdelen, med at det ikke var kommet inn nye opplysninger som ikke var kjent i juni måned. Med andre hadde Miljødirektoratet allerede i juni måned i år tatt høyde for enorme oppgangstall av pukkelaks til Tanaelva i år. I forvaltnings sammenheng av truede arter, kan unnlatelse av å treffe opplagt nødvendig vernetiltak for å forbedre oppvekstvilkårene for stedeagne bestander, ansees som meget alvorlig. Dette må få følger for videre rollefordeling - og den samlede forvaltningen på norsk side av Tanavassdraget allerede fra 2022.

Mangelfullt kunnskapsgrunnlag og redsel for tiltak, viser seg å være et uegnet forvaltningsverktøy. I dette tilfelle når myndighetene la til rette for fri og ubegrenset oppgang av pukkelaks til Tanaelva, er det fare for store - og til nå ukjente skadevirkninger for de stedeagne laksebestandene i hele vassdraget.

Som kjent besluttet departementet å forby all fangst av laks og sjørøye i Tanavassdraget for fiskesesongen 2021. TF mener det var nødvendig å innføre omfattende og inngripende reguleringer for laksefiske i år, men det er lov å ha to tanker samtidig om problemløsningene. Forbudet omfatter imidlertid ikke bare fiske etter laksearter som forekommer naturlig i vassdraget, men også uønskede fremmede arter, slik som pukkelaks. Etter TFs syn var det svært uheldig at reguleringen ble gitt et slikt virkeområdet, idet dette har lagt til rette for tilnærmet fritt – og uhindret enorm økning av pukkelaks bestanden i Tanavassdraget, og til fortrengsel for de over 30 egne laksestammer.

KLD har imøtegått at den gjeldende stansen i fisket av laks og sjørøye i Tanavassdraget også inkluderer pukkelaks.

Her skal vi gå igjennom realitetene for statens «forvaltning» av pukkelaksinvasjonen til Tanavassdraget i år.

At det ble stor oppgang i år - og til enkelte områder med enorme mengder pukkelaks, kan ikke ha kommet overraskende for KLD og Miljødirektoratet. TF fikk tillatelse til å gjennomføre et begrenset uttaksfiske nedenfor telle stasjonen i Polmak, i nedre norsk del. Til orientering kan vi nevne at TF fikk avslag til begrenset uttaksfiske av pukkelaks i 2019. Etter TFs klage fikk TF tillatelse 16. august, men da var gytingen allerede i gang og over, og uttaksfisket mislyktes.

I direktoratets avslag 2. august 2019 skriver MD sitat;

«Direktoratet forstår søkers ønske om å bidra til å redusere antallet pukkelaks i vassdraget. Direktoratet vurderer imidlertid at et garnfiske som foreslått også vil fange atlantisk laks, sjørørret og sjørøye. Søknaden beskriver ikke hva man tenker å

gjøre med bifangst, men selv om man skulle pålegge gjenutsetting av all annen fisk så viser erfaringer at laks, sjørøret og sjørøye fanget i garn relativt ofte påføres vesentlige skader. Direktoratet vurderer derfor at utfisking av pukkellaks som omsøkt ikke vil ha den nødvendige presisjonen til at vi vil tillate et slikt fiske.»

Direktoratets avslag i 2019 beskriver med god presisjon hva som er hovedproblemet her. Det at pukkellaksen er en fremmed art og bør bekjempes med alle tilgjengelige virkemidler er en side. Det som faktisk er like ille, er den åpenbare kunnskapsmangelen i Miljødirektoratet om pukkellaksens adferd i Tanaelva. Det er grunn til å påpeke at pukkellaksen hittil ikke er behandlet av myndighetene som en fremmed uønsket art i Tanavassdraget.

Miljødirektoratet skriver videre i 2019 avslaget om;

«Som følge av den omfattende forekomsten av pukkellaks i norske vassdrag i 2017 er det levert en bestilling til Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM) om en vurdering av risiko for uheldige følger for biologisk mangfold ved spredning og etablering av pukkellaks i norske elver. I denne bestillingen inngår blant annet vurdering av effekten av ulike utfiskingstiltak knyttet opp mot eventuell skade på andre arter. Rapporten fra VKM er ventet i løpet av høsten 2019.»

Etter undersøkelse av Statsforvalteren i Troms og Finnmark i 2020, viste det seg at i 7 av 8 undersøkte elver i Troms og Finnmark fant de mye yngel av pukkellaks denne våren. De fant mer yngel enn de fant i 2018. Etter dette forventet Statsforvalteren en stor pukkellaks år i 2021. Det var også bakgrunnen for at Statsforvalteren den 1. juni i år gikk ut med:

«2021 kan gi rekordstore mengder pukkellaks i elvene våre. Nå kan foreninger få utvidet tillatelse til fangst med fiskefeller, garn og not.»

Pukkellaksen er en uønska art i Norge. Statsforvalteren åpnet for at grunneierlag og fiskeforeninger kan få tillatelse til å bruke alle garnredskaper, som ellers ikke brukes i de elvene, for å fjerne pukkellaksene tidligst mulig.

I KLDs tilsvaer imøtegår de at den gjeldende stansen i fisket av laks og sjørøye i Tanavassdraget også inkluderer pukkellaks. KLD skriver sitat;

«Det ble ikke gjort noe tilsvarende unntak for pukkellaks. Tvert imot ble det presisert på s. 4 i høringsnotatet at pukkellaks "regnes som en fremmed art jf. grenseelvforskriften § 31, og kan beskattes i 2021". Det har altså hele sesongen vært adgang til å fange pukkellaks innenfor de rammer som fiskeforskriftene setter for fiske etter andre arter enn laks og sjørøye.»

Slik vi kjenner årets muligheter til «fiskeutøvelse», er departementets vurdering her en direkte omskrivning av de faktiske forholdene.

1. I fiskeforskriftene ble det ikke gitt reelle muligheter for fiske etter pukkellaks. Selv fiske med sluker/wobblere etter pukkellaks med vanlige kroker ble forbudt.
2. Departementet har ikke kommunisert muligheten for å fange pukkellaks i Tanavassdraget i år. Viser her til nyheten fra Statsforvalter i Troms og Finnmark 1.

juni, hvor det ble gitt utvidete muligheter for uttaksfiske av pukkellaksen i elvene i Finnmark.

Således fortsatte myndighetene i år med motsatt forvaltning av pukkellaks invasjonen til Tanaelva ift. til alle andre elver i Troms- og Finnmark.

I Tanaelvas grenseelvdal ble det ikke gjennomført noe uttaksfiske etter pukkellaks. TF fikk avslag både til første og oppfølgende søknad, til tross for at det ble registrert enorme mengder med pukkellaks som gikk opp forbi Polmak telle stasjon, og Avtale mellom Norge og Finland om fisket i Tanavassdraget fra 2016 har forpliktelser, jf. Artikkel 16 Tiltak i særskilte situasjoner første ledd;

«Dersom fiskebestandene er truet av forurensning eller andre miljøpåvirkninger, skal de ansvarlige myndigheter hver for seg eller i samarbeid iverksette tiltak som anses nødvendig for å forebygge, begrense eller hindre skade».

Årets frie oppgang av pukkellaks til Tanavassdraget tilsvarer ca. 60 tonn – 60 000 kg. Til sammenlikning er dette 3 ganger mer enn det som var igjen til gyting av hunnlaks av Tanalaks i fjor. Etter overslag er ikke årets oppgang av Tanalaks høyere i år enn i fjor. Det er grunn til å frykte at med så store mengder pukkellaks som har fått gyte fritt i Tanavassdraget i år, kan få svært negative følger for de lokale laksebestandene og sjørreten i de ulike delene av Tanavassdraget. Hvordan denne risikoen og negative påvirkningene av pukkellaks gytingen er vurdert i KLD og Miljødirektoratet er uklart. Det virker åpenbart at slik mulig negativ påvirkning, ikke er vurdert i det hele tatt av myndighetene.

Det å unnlate å foreslå, å sette inn åpenbart helt nødvendige tiltak og ressurser til uttak av pukkellaksen i et forventet toppår for innsig, har ingenting med fiskeforvaltning å gjøre. Det som har skjedd er akkurat det motsatte av forvaltning av fiskeressurser. Det er all grunn til å hevde at det å nekte uttaksfiske av pukkellaksen, i de mengdene som har gått opp i Tanavassdraget i år, har resultert i statlig styrt mishandling av det viktigste laksevassdraget i Skandinavia.

I elvene rundt Varangerfjorden har lokale fiskeforeninger gjort en stor og særdeles viktig jobb, ved aktivt å ha tatt ut store mengder pukkellaks, før de nådde gyteplassene i elvene. Når Norge og Finland i år aktivt har nektet for effektivt uttaksfiske i Tanaelva og ikke noe uttaksfiske i grenselvdelen, har statenes nekting for uttak i Tanaelva, vært ødeleggende for lokale elver i Varangerfjorden og i resten av Finnmark. Pukkellaksene som har fått gyte i enorme mengder i Tanavassdraget i år, smolten av de slipper ut neste vår i mai måned. Om to år kan det være ny toppinnsig av pukkellaks til Finnmarkskysten, og da kan pukkellaks som er født i Tanaelva, gå opp i de andre elvene i Finnmark.

Videre skriver departementet at «det lyktes ikke KLD å etablere et samarbeid med finske myndigheter om utfisking av pukkellaks i grenseelvestrekningen i år».

Når Avtalens Art. 16 ikke ble brukt i år, i hvilke andre mulige tilfeller er bestemmelsen ment for?

TF mener at når Norge har 2/3- deler av Tanavassdragets nedslagsfelt og elvestrekninger, har og hadde norske myndigheter et selvstendig ansvar både å planlegge, legge til rette for å iverksette og gjennomføre nødvendige utfiskingstiltak av pukkellaks i hele Tanavassdraget på norsk side.

Oppgangen av pukkellaks til kysten av Finnmark har økt siden 2017 til i år. I år har det kommet rekordmengder av pukkellaks. Det anslås at det i Finnmarks elvene er tatt opp ca. 70 000 pukkellaks i år, mens det i Tanaelva i år er tatt opp bare 2 500 pukkellaks.

Det er bemerkelsesverdig stor forskjell i tillatt virkemiddelbruk ved uttak av pukkellaks i de andre Finnmarks elvene i forhold til tillatte tiltak i Tanaelva.

Statsforvalteren åpnet for at grunneierlag og fiskeforeninger kan få tillatelse til å bruke ulike garnredskaper, som ellers ikke brukes i de elvene for å fjerne fisken tidligst mulig. For Tanaelvas del ble staten ved KLD og Miljødirektoratet et nei-organ til uttaksfiske etter pukkellaks.

Norge og Finland bevilget over en million kr. (fra en allerede begrenset forvaltningspott) til forskning av en fremmed art i Tanavassdraget, som dør etter gyting i august måned, så har tydeligvis myndighetene forvaltningsplaner om pukkellaksen i Tanavassdraget. De disposisjoner og evt. plan om oppbygging av en fremmed bestand i Tanavassdraget, er ikke i samsvar med TFs forvaltningslinje.

Etter årets erfaringer av «Tana forvaltningen», med myndighetenes nei til uttaksfiske av pukkellaks i Tanaelva, stikk i strid med myndighetenes linje til utstrakt uttaksfiske i Finnmarks elvene, i tillegg med forskning av pukkellaksen i Tanaelva, er det liten grunn til å forvente at KLD og Miljødirektoratet vil endre holdning til pukkellaks problematikken i Tanavassdraget til 2023.

Til det sitter de for langt unna problematikken (2 000 km), og de har ikke «første linje innsyn og forståelse» av pukkellaks problematikken, som Statsforvalteren i Troms og Finnmark har. Statsforvalteren har kontor i Vadsø, 1 km fra fjære til Varangerfjorden, hvor hoved innsiget av pukkellaks kommer. I tillegg har det vist seg etter 2011, at Finland av en eller annen grunn over tid har fått en uforholdsmessig stor innflytelse på forvaltningen av Tanavassdraget - også på norsk side -, slik kan det ikke fortsette. Av Tanavassdragets nedslagsfelt og elvestrekninger, er 2/3-deler på norsk side, og 1/3-del er på finsk side.

Direktørens innstilling:

Tanavassdragets fiskeforvaltning (TF) ber Stortinget granske hvorfor Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet har lagt seg på to motstridende forvaltningslinjer i

forvaltningen av pukkellaks invasjonen til Finnmarks elvene i.f.t. Tanavassdraget på norske side siden 2017 til og med i år.

- 1) Det bør utredes hvorfor myndighetene ikke har ansett at når 30 – 60 tonn pukkellaks går uhindret opp til gyting, er et problem/risiko for de lokale laksebestandene i Tanavassdraget.

- 2) Ekstratiltak mot pukkellaks i lakseelver
Hvis det i 2019 skulle komme store mengder pukkellaks opp i elvene kan det bli behov for å sette inn ekstra tiltak for å ta ut pukkellaksen. Fylkesmannen behandler søknader om tiltak og bestemmer hvilke tiltak som er best egnet for det aktuelle vassdraget – på bakgrunn av elvens utforming og personene som skal gjennomføre tiltakene. Tiltakene som settes inn bør være de mest effektive for å ta ut pukkellaks, samtidig som de har minst mulig negativ effekt på annen stedegen anadrom laksefisk (laks, sjørørret og sjørøye).

Dette arbeidet fortsatte i år. Statsforvalteren i Troms og Finnmark oppfordret 1. juni år fiskeforeninger og elveeierlag om å fiske ut pukkellaksen med alle tilgjengelige fiskemetoder.

Det bør utredes hvorfor myndighetene ikke utarbeidet planer om nødvendige uttak av pukkellaks i Tanaelva i 2019 og i 2021, til tross for at myndighetene viste om innsiget av pukkellaks ville øke ift. forrige gang.

- 3) Det bør nedsettes et bredt sammensatt saksutvalg. Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet kan ikke ha medlemmer i utvalget/sekretariatet. Utvalgets arbeid må fremlegges innen juni 2022 til Stortinget.
- 4) Mens granskingen av statens pukkellaks forvaltning på norsk side i Tanavassdraget pågår, fritas Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet fra forvaltningsoppgaver i Tanavassdraget.

Vedtak:

Sak 57/2021: Fratreden fra arbeidsgruppa for forvaltning

Saksfremstilling:

Den permanente arbeidsgruppa for forvaltning av laksebestandene i Tanavassdraget skal forberede forvaltningssaker om laksebestander og fisket i Tanavassdraget, jf. avtale mellom Norge og Finland om fisket i Tanavassdraget av 30. september 2016. Gruppa ble oppnevnt i 2017/18.

Gruppa skal arbeide i tråd med formålet i artikkel 1 i avtalen. Arbeidsgruppa oppnevnes av partene og vil bestå av representanter fra statlige forvaltningsmyndigheter (to fra hvert land) og representanter fra fiskerettshaverne (to fra hvert land). Møteledelse i gruppa alternerer årlig mellom de statlige forvaltningsmyndighetene. Medlemmer av overvåknings- og forskningsgruppa (OFG) vil delta i arbeidet som eksperter. Arbeidsgruppa kan i tillegg søke bistand fra andre relevante eksperter.

Arbeidsgruppas ansvarsoppgaver er blant annet å:

- Forberede årlig vurdering av effektene av fiskereglene;
- Forberede årlig vurdering av behovet for å vedta bestemmelser som fraviker fiskereglene hvis nødvendig;

Tanavassdragets fiskeforvaltning (TF) valgte i juni i 2019 å trekke sine medlemmer ut av arbeidsgruppa med bakgrunn i avtalebrudd fra Finland ved endringer i vilkårene for salg av fiskekort fra «hyttekortkvoten». I 2019 åpnet Finland for videresalgsmulighet fra hyttekort kvoten, ved at finske hytteeiere og grunneiere fikk mulighet til å videreselge døgnkort fra avsatt kortkvote. Dette har medført til et ukjent lukket salgsledd, ved siden av det ordinære åpne salgsleddet som organiseres fra den finske forvaltningen. En slik videresalg mulighet har ikke grunneiere på norsk side av Tanaelva.

I november 2019 behandlet TF på nytt videre deltagelse i arbeidsgruppa for forvaltning. TF stilte følgende hovedvilkår;

1. Tanavassdragets fiskeforvaltning (TF) går ut fra at de signalene som er kommet både fra finske og norske myndigheter fører til at de finske hytteeierne gratis fiske på fiske på norsk side avvikles.
2. Dette er helt nødvendig for at Tanalovens bestemmelse om fiskeretten på norsk side skal følges, og ikke krenkes, slik som nå. Fiskeretten ifølge Tanaloven har ekspropriasjonsrettslig vern.

TF har både i 2019 og i år brukt mye ressurser på å prøve å få til effektive tiltak for å bekjempe oppgangen av pukkellaks til Tanavassdraget. I ettertid viser dette seg å være bortimot bortkastet ressursbruk. TF har skrevet og sendt inn søknader og klage om utfiskings tillatelser både i 2019 og i år. De aller fleste søknadene er avslått av Miljødirektoratet. Lov hjemmelen til avslag på utfisking av pukkellaks virker å være uklar og uryddig.

Etter 11 års drift av TF, er realitetene - mulighetene for lokal forvaltning av fiskeressursene marginale i Tana, og er nå langt dårligere enn for andre elver i Finnmark. I så måte er forvaltningen av pukkellaks invasjonen til kysten, Tanafjorden og Tanaelva i år er det groveste eksempelet. I sommersesongen har TF et stort feltapparat i funksjon. Der hvor våre naboelver i Finnmark har fått utstrakte og helt nødvendige virkemidler til å ta ut så mye som mulig av pukkellaksene, der har TFs feltpersonell måttet stå å se på – og observere pukkellaksmengdene i oppsamlingsområdene og i sideelvsunningene i Tanavassdraget.

Etter som innsiget og oppgangen av pukkellaks økte og økte i sommer, forespurte TF Klima- og miljødepartementet (KLD) om lovhjemmelen til regulering av pukkellaks fisket. KLD svarte med at TF var kjent med myndighetenes pukkellaks forvaltning, og fremhevet videre om TFs deltagelse og representasjon i forarbeidende til fiskeforskriftene, sitat;

«TF er representert i arbeidsgruppa for forvaltning av Tanavassdraget – en bilateral gruppe som hvert år foreslår endringer i fiskereglene og er med på forhandlinger mellom norske og finske myndigheter om disse endringene. TF har også sendt egne forslag til endringer i fiskeforskriftene for Tanavassdraget, og kom med utfyllende høringsinnspill hvorav noe også førte til endringer».

Det er riktig at TF er representert i arbeidsgruppa for forvaltning av Tanavassdraget. Hovedproblemet her er at arbeidsgruppa organiseres ikke etter demokratiske prinsipper. De lokale representantene har 2/3-dels flertall i arbeidsgruppa. Penna og ledelsen er likevel hos mindretallet – statene. TF sendte allerede i oktober 2020 om at planleggingen til årets uttaksfiske burde starte. Det skjedde ikke noe, annet enn planlegging for mulig forskning av pukkellaks oppgangen til Tanaelva. I departementets høringsnotat av 7. april s. 4 er det ¼-dels side om forskningsbehovet, og ei linje om mulig fiske av pukkellaks i år.

Det er uvanlig at forskningsbehov av en fremmed uønsket art i så stor grad fremheves i fortalen til forskriftsteksten. Tilsvarende er det overaskende at uttaksfiske av pukkellaks i et forventet toppår av pukkellaks oppgang til kysten og Tanaelva, overhodet ikke ble vektlagt hverken høsten 2020 eller vinteren/våren 2021.

I den her sammenhengen vurderes det å være uklokt av KLD, å argumentere for at, sitat;

«TF er representert i arbeidsgruppa for forvaltning av Tanavassdraget – en bilateral gruppe som hvert år foreslår endringer i fiskereglene og er med på forhandlinger mellom norske og finske myndigheter om disse endringene.»

I en slik setting blir TFs medlemmer i arbeidsgruppa «gisler» til statenes svært mangelfulle «forvaltning», ved å ikke foreslå tiltak til uttaksfiske av pukkellaks.

Etter vurdering av effektene av arbeidsgruppas bidrag til forvaltningen av fiskeressursene i Tanavassdraget, og ikke minst fraværet av forvaltningstiltak til uttak av pukkellaksen i Tanaelva med grenseelvdelen i et forventet toppår for innsig av pukkellaks til finnmarkskysten og elvene inkl. Tanaelva, er det grunn til å bremse opp. Det å unnlate å

foreslå, å sette inn åpenbart nødvendige tiltak og ressurser til uttak av pukcellaksen i et forventet toppår for innsig, har ingenting med fiskeforvaltning å gjøre.

Arbeidsgruppa er blitt et nytt byråkratisk ledd, som ikke har vært formålstjenlig for den samlede forvaltningen av laksebestandene i Tanavassdraget,

Direktørens innstilling:

Tanavassdragets fiskeforvaltning (TF) trekker seg fra forvaltningsgruppa for forvaltning.

TFs fratreden begrunnes med arbeidsgruppas organisering, rollefordeling og byråkrati, som har medført til at opplagt nødvendige forvaltningstiltak ikke er blitt iverksatt i 2019 eller i år.

Vedtak:

Sak 58/2021: Kartleggingsfiske etter andre arter 2021

Kartleggingsfiske med småmaska garn, 2021

Saksfremstilling;

Miljødirektoratet ga TF dispensasjon fra alle tre fiskeforskriftene for Tanavassdraget til videre kartlegging av andre arter enn laks i Tanavassdraget. Formålet med prøvefisket er en videre kartlegging av innlandsfiskearter i vassdraget sett i lys av predasjonsprosjektet i 2018-2019, og kartleggingsfisket som ble utført i 2020.

Ambisjonene med prosjektet var å få utvidet kartleggingsområdet, sammenlignet med kartleggingsfisket i 2020, og å knytte mellom 80 og 100 lokale fiskere til prosjektet. Det var også ønskelig å kunne benytte garn med maskevidder fra 29-45 mm, med tråddykkelse opp til 0,20 mm og med dybde opp til 4 m. Det ble likevel lagt opp til at garn med varierende maskevidder skulle benyttes for å finne ut hva som er mest hensiktsmessig for fiske etter de

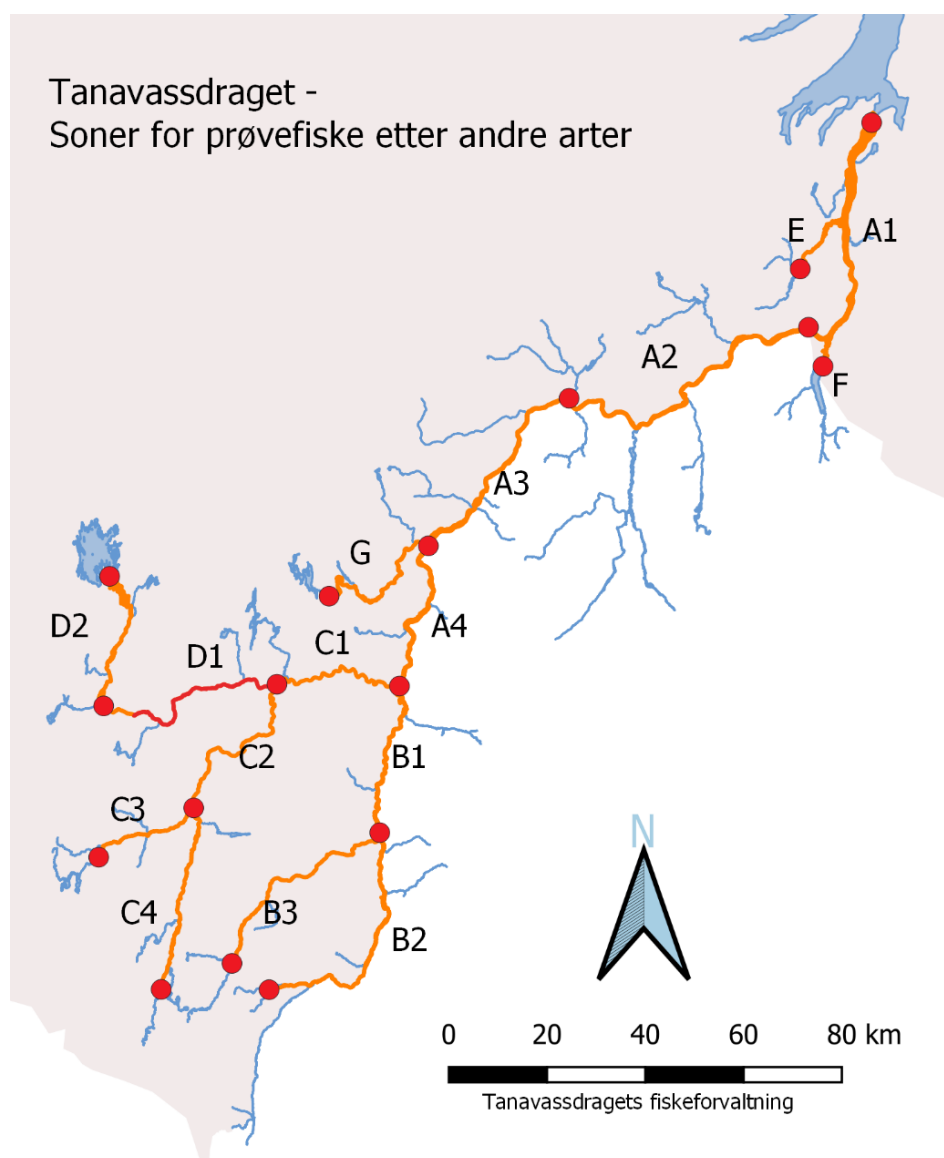
ulike artene, og fiskerne ble oppfordret til å bruke garn med ulike maskevidder på samme fiskeplass. På bakgrunn av TFs innspill og ønsker ble det gitt dispensasjon til nettopp dette.

I dispensasjonen legger Miljødirektoratet vekt på at sjørret tilhører de anadrome laksefiskene, og at den derfor har et spesielt vern jf. lakseloven. Miljødirektoratet sier videre at den spesielle livssyklusen til sjørreten i Tanavassdraget innebærer at individer av sjørret kan stå på elva og beite lakseunger hele året. En stans eller sterke restriksjoner i laksefisket vil i utgangspunktet også gi bedre vern for sjørreten. Miljødirektoratet mener derfor det er viktig at utviklingen til sjørreten i Tana følges tett, og at det også i kartleggingsfisket arbeides videre med å styrke kunnskapsgrunnlaget for denne arten.

Avslutningsvis i dispensasjonen sier Miljødirektoratet at det er viktig at kartleggingsfisket bidrar til mest mulig kunnskap. Her er det viktig at data fra fisket kan bearbeides slik at de supplerer det som allerede er gjort (predasjonsprosjektet i 2018-2019 og kartleggingsfisket i 2020).

Soneinndeling og fiskere

I forhold til fjorårets kartleggingsfiske, ble området utvidet til å inkludere sideelvene Máskejohka, Polmakelva, Valjohka, Goššjohka, Kárášjohka med Bávttajohka og Iešjohka opp til Iešjavri. NINA hadde i samme periode som prøvefisket foregikk et pågående merkeprosjekt i Iešjohka, fra samløpet med Kárášjohka opp til Čoavddatmohkki, som måtte hensyntas. Det ble derfor ikke åpnet for fiske i nevnt elvestrekning i Iešjohka (Figur 1).

Figur 5: Kart over Tanaassdraget med sideelver. Oransjefargete områder var inkludert i kartleggingsområdet i årets kartleggingsfiske. Rødfarget område i sone D1 var ikke åpnet for fiske for å unngå konflikt med pågående gjeddeprosjekt i regi av NINA (Norsk institutt for naturforskning).

På årets kartleggingsfiske fikk vi med oss 105 fiskere fordelt på alle sonene. Fiskerne ble gitt anledning til å fiske i flere soner og fordelingen av fiskerne er vist i tabellen under (Tabell 1).

Tabell 3: Antall fiskere i gitt sone. Summen av antall fiskere i tabellen vil være høyere enn faktisk antall fiskere da enkelte fiskere ble tildelt mer enn én sone.

	Tanaelva				Maskejohka	Polmak	Anarjohka			Karasjohka				leasjohka		Valjohka
Sone	A1	A2	A3	A4	E	F	B1	B2	B3	C1	C2	C3	C4	D1	D2	G
Antall fiskere	30	14	11	9	6	7	16	11	6	9	9	4	1	12	8	11

Foreløpige resultater (21.09)

Pr. 21.09 har 38 av de 105 fiskerne levert fangstrapport og/eller fisk. Grad av kvalitet på fangstrapport og merking av fisk har vært varierende og det må nok desverre forventes at noe av den innleverte fisken ikke er tilstrekkelig merket for eventuelle diettanalyser.

Foreløpige tall viser at det er fanget 756 gjedder, 288 ørret/sjørørret, 502 sik, 488 harr (+ 63 harr/sik som er rapportert sammen), 232 abbor, 40 sandskrubb og fem lake. Det er i tillegg rapportert fangst av tre laks, hvorav én var en vinterstøing som ikke overlevde og 50 pukkellaks.

Tabell 4: Antall individ av gitt art rapportert fanget i gitt sone (pr. 21.09).

Sone	Gjedde	Sjørørret	Ørret	Laks	Laks (Vinterstøing)	Andre arter
A1	178	159	29	2	1	688
A2	13	3	7	0	0	28
A3	10	0	36	0	0	80
B1	33	7	0	0	0	78
B2	227	37	0	0	0	46
C1	122	0	0	0	0	65
C2	31	0	3	0	0	61
D1	35	0	0	0	0	0
D2	11	0	0	0	0	0
E	5	0	1	0	0	0
F	17	4	1	0	0	26
G	74	1	0	0	0	268
SUM	756	211	77	2	1	1340

Videre arbeid

I dispensasjonen, og TFs søknad, er det nevnt en god del faktorer og spørsmål som krever videre arbeid for å kunne svare på.

Interessante spørsmål å få svar på:

- Hvordan er garnene som overskrider de «vanlige» garnbestemmelsene annerledes?
  - Forventer at større maskevidde skal fange større fisk.
  - Forventer at dypere garn fanger mer fisk (hvis forholdene tillater det).
    - Fanger større maskevidder mer/mindre fisk?
- Hva (hvilke faktorer) påvirker størrelse og mengde i fangsten?
  - F.eks. Maskevidde, garndybde, område og tid på sesongen.
- Fanger grunnere garn (1-2 meter garndybde) mer laks og annen stor, uønsket fisk, enn dypere garn (2-4 meter garndybde)?
  - TF sa i sin høringsuttalelse til forslaget om endringer for 2021 at mindre dybde på garna øker sannsynligheten for at større fisk tar opp undertelna og lager poser og går seg fast i disse.
- Er det forskjell i fangbarhet mellom gjedde og ørret, og andre arter?
- Hvordan fordeler de ulike artene seg i vassdraget?
  - Forventer f.eks. at det fanges mer gjedde i Anárjohka sammenlignet med i hovedelven, per innsats eller garn.
  - Sjøørreten har en tydelig vandring, vil man kunne se denne vandringen i fangstmønsteret?

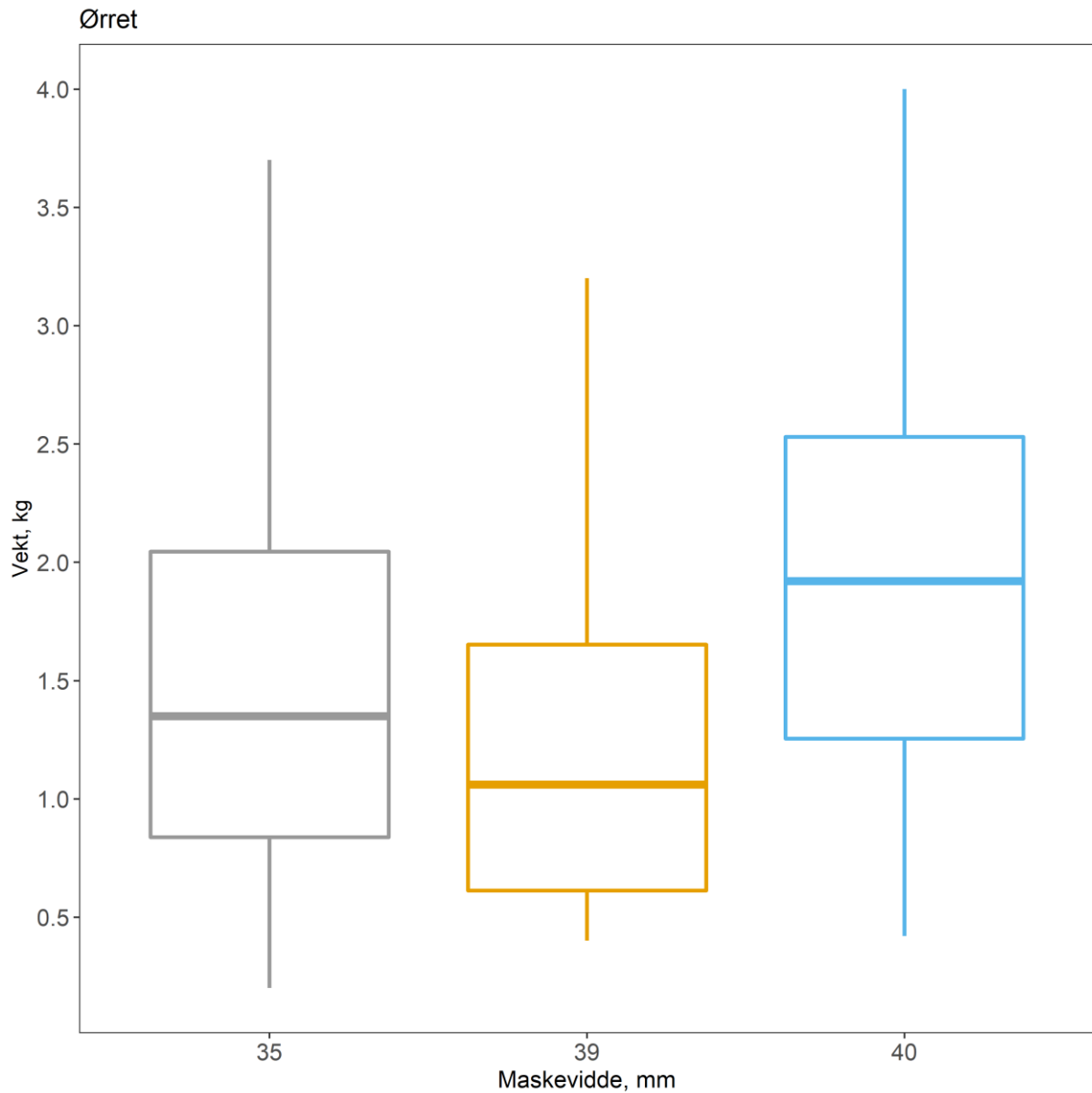
Andre spørsmål som kan være vanskeligere å svare på:

- Bestandsstørrelser av sjøørret/ørret, gjedde etc.
- Hvis fisket med småmaskede garn åpnes opp for lokale med rett til stangfiske (jf. Tanaloven § 5), vil det øke fisketrykket, og i hvilken grad?
  - Tåler sjøørreten eventuelt en slik økning?

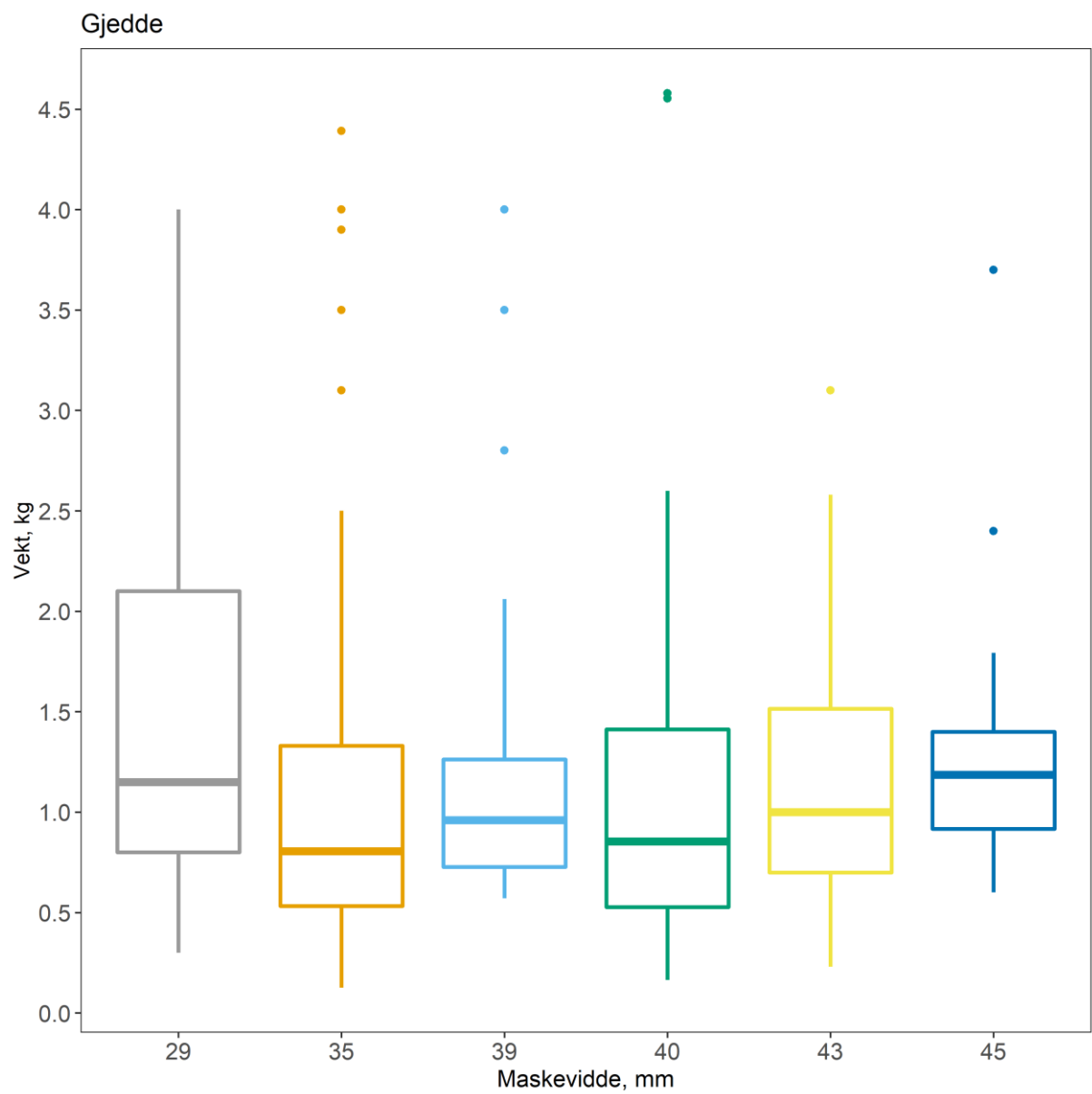
Det planlegges også for gjennomgang av mageinnhold (diett) i årets og fjorårets innleverte fisk i løpet av høsten 2021.

Vektfordeling på ulike maskevidder

Foreløpig viser fangstmaterialet at sammenhengen mellom maskestørrelse og størrelse på fisken (gjedda og ørreten) som fanges ikke er så tydelig (Figur 2 og Figur 3). Kanskje er det andre faktorer som spiller en større rolle på hvilke deler av bestandene som beskattes, som område eller tid på året?

Figur 6: Vekt av ørret på gitt maskevidde (mm).

Figur 7: Vekt av gjedde på gitt maskevidde

Sak 59/2021: Forslag til mandat for Overvåknings- og forskningsgruppa (OFG) for Tanavassdraget

Saksfremstilling:

Overvåkings- og forskningsgruppa (OFG) er en del av avtalen mellom Finland og Norge og er nedfelt i kapittel 4, artikkel 12: Overvåking og forskning

1. Partene skal samarbeide om overvåking av og forskning på fiskebestandene i Tanavassdraget, særlig som grunnlag for utarbeidelse og evaluering av forvaltningsplanen etter artikkel 4 og vurdering av fiskereglene etter artikkel 7.
2. Arbeidet gjennomføres av en felles overvåkings- og forskningsgruppe med to representanter for hver part. Lokale fiskerettshavere skal involveres i arbeidet. Partenes ansvarlige myndigheter avtaler gruppens mandat.

Tanavassdragets fiskeforvaltning (TF) har ved ulike anledninger stilt spørsmål ved den makt og myndighet som er tillagt OFG. Praksis er at OFG utarbeider kunnskapsgrunnlaget som myndighetene i både Finland og Norge bruker mer eller mindre ukritisk i de forvaltningsvedtak som gjøres i Tanavassdraget.

I realiteten er det OFG som legger premissene for både fiskeregler og vi ser at de ofte er i strid med den kunnskapen vi besitter og som har fungert til alle tider.

Manglende resultater og måloppnåelse av forvaltningsvedtak utformet av OFG er nå et stort problem for troverdigheten og ikke minst til legitimiteten for gruppas arbeid. Det har ikke gjort saken mer enkel at lederen ved flere anledninger har vist en total mangel på respekt for enkeltmedlemmer av TF.

Miljødirektoratet har nå kommet med et utspill om mandatet til OFG.

Slik forslaget fremstår, er det lite konkret og den praktiske konsekvensen er at OFG fortsatt skal sitte og levere forslag til MDIR/KLD hvor TF i realiteten blir spilt ut over sidelinja nok en gang.

Leders innstilling:

Tanavassdragets fiskeforvaltning avviser forslag til mandat for OFG fra Miljødirektoratet. TF er opprettet ved Kongelig resolusjon i februar 2011, og TF kan ikke se at mandatet tar hensyn til innholdet i resolusjonen.

TF mener at både tanaforskriften og laks- og innlandsfiskeloven gir føringer hvor en ikke kan splitte opp elveforvaltning slik våre myndigheter med KLD og Miljødirektoratet praktisere nå i Tana.

Dette kravet må oppfylles og alle forvaltningsvedtak må forankres i TF slik at de har nødvendig legitimitet.

Vedtak:

Sak 60/2021: Forslag til endring av prosessen i forhandlinger om nye fiskeforskrifter og ny Avtale om fisket i Tanavassdraget

Saksfremstilling:

Klima- og miljødepartementet avholdt 19. desember 2019 et forberedende møte med det finske skog- og jordbruksdepartementet angående endringer i de felles fiskereglene for Tanavassdraget. Tanavassdragets fiskeforvaltning (TF) foreslo i mai og juni 2019 til Klima- og miljøministeren, om nye reforhandlinger av avtalen med Finland om fisket i Tanavassdraget. Bakgrunnen for TFs forslag var prosessen ved de avsluttende forhandlinger i 2015/16, som ble ført utenfor forhandlings delegasjonen, erfaringene fra fiskesesongene 2017-2018 og endringen av lovtolkningen på finsk side tilknyttet hyttekortkvoten til 2019 sesongen. Høsten 2019 sendte Klima- og miljødepartementet forespørsel til Jord- og skogbruksministeriet i Finland ønske om å endre fiskereglene, i tråd med Tanaavtalen artikkel 5(2)..

I forkant av dette møtet ble det avholdt formøter med TF og Sametinget, hvor departementet fikk nyttige innspill som ble tatt videre til møtet med Finland.

I møtet med det finske departementet ble det besluttet å starte en prosess for å gjennomføre ønskede endringer i de felles fiskereglene. Disse endringene må være klare til å tre i kraft i mai 2022, når de någjeldende fiskereglene utløper.

Etter møte i TF i februar 2020, foreslo TF forslag til ny forhandlingsledelse og prosess.

Fra juni 2020 til januar 2021 ble det avholdt 6 felles forhandlingsmøter med Finland, om endringer i fiskeforskrift for Tanaelva. Det ble avholdt mange forhandlingsmøter over en kort periode, men forhandlingsledelsen har lagt til en for høy detaljeringsgrad i arbeide med endringer i forskriftene. Dette har medført til at partene så langt ikke er ferdige med en bestemmelse til endringer av forskriften. Det har også medført til at lokalt forvaltningsorgan som (TF), må søke om tillatelser til å gjennomføre helt opplagt nødvendige forvaltningsoppgaver.

Det er fullt mulig å gjennomføre forhandlinger i forhandlingsdelegasjonen i plenum med Finland om Avtalen om fisket i Tanavassdraget og om endringer i fiskeforskriftene parallelt i løpet av to år. Det har forhandlingene både på slutten av 1970 - og 1980 tallet vist. Dette krever inngående kunnskap om fisket i Tanavassdraget i delegasjonsledelsen.

Avtalen fra 2016 om fisket i Tanavassdraget mellom Norge og Finland ble inngått i september 2016. TFs medlemmer (og Sametingets medlem) ble holdt utenfor forhandlingsmøtene med Finland om ny avtale. Her finnes ikke en eneste protokoll om hvordan Avtalen er kommet til, hvem – hvor og når er forhandlingsmøtene avholdt.

Erfaringen fra årets pukkellaks invasjon til Tanavassdraget, viser at Avtalen fra 2016 ikke har klare og gode nok bindende bestemmelser om når og hvordan f.eks. hastetiltak iverksettes, som her utfisking av pukkellaks.

Gjeldende Avtale vurderes å være for detaljert, de fleste vurderes likevel å være soft-bestemmelser uten reelt innhold. Gjeldende Avtale har også medført til at det er blitt uklare roller mellom operativ forvaltning (her TF på norsk side) og myndighetene som normalt vedtar rammer for forvaltningen, og ikke detaljstyrer et forvaltningsorgan.

Direktørens innstilling:

Avtale mellom Norge og Finland om fisket i Tanavassdraget tas med i forhandlingsgrunnlaget, når forhandlinger om endringer av fiskeforskrifter settes i gang igjen.

Forhandlinger om endringer i Avtale om fisket og i fiskeforskriftene føres parallelt i forhandlingsmøtene, slik det ble praktisert i norsk-finske forhandlinger om Tanaavtalen og fiskeforskrifter i 1986-88. I god tid før forhandlingene avsluttes, skal forslag til ny Avtale og nye fiskeforskrifter være skriftlig dokumentert for hele delegasjonen.

Forhandlingsperioden settes til maksimalt 1 ½ år.

Norsk forhandlingsledelse flyttes fra Oslo/Trondheim til Finnmark.

Vedtak:

Sak 61/2021: Forslag til inndeling av Ressurs – og tiltaksplan for Tanavassdraget på norsk side

Prosjekttittel: Ressurs – og tiltaksplan for norsk side av Tanavassdraget 2023 - 2027

Prosjekteier: Tanavassdragets fiskeforvaltning (TF)

Hjemmel:

- Forskrift om forvaltning av fisk og fisket på norsk side i Tanavassdraget FOR 2011-04-02 nr. 119 § 6 første ledd
- Lakse- og innlandsfiskeloven kapittel V §§ 25, 25a) Organisering av fiskeforvaltningen og plankrav

Fremdriftsplan

- 1) Ressurs – og tiltaksplanen sendes på høring i desember 2022
- 2) Ressurs – og tiltaksplan for norsk side av Tanavassdraget publiseres før fiskesesongen 2023

1.1 Bakgrunn

Forskrift² om lokal forvaltning av fisk og fisket i Tanavassdraget er grunnlaget for opprettelsen av lokalt forvaltningsorgan for Tanavassdraget.

Ressurs – og tiltaksplan for norsk side av Tanavassdraget 2023 – 2027 utarbeides etter hjemmel i forvaltningsforskriften for norsk side av Tanavassdraget § 6 første ledd og *Lov om laksefisk og innlandsfisk*³ kapittel V § 25 Driftsplanlegging for felles organisering.

For å fremme en forsvarlig og rasjonell forvaltning av fiskeressursene skal fiskeforvaltningen arbeide i vassdrag med selvreproduserende bestander av anadrome laksefisk plikter fiskerettshaverne å gå sammen om felles forvaltning. Driftsplan skal inneholde oversikt over fiskeressursene, oversikt over regulerings-, overvåkings-, oppsyns- smitteforebyggende tiltak, fangststatistikk og rapportering, kultiveringstiltak, bestandsovervåking og informasjonstiltak. Departementet kan ved forskrift fastsette nærmere bestemmelser om utøvelsen av fellesforvaltningen.

1.2 Målsetninger

---

²FOR 2011-02-04 nr. 119: Forskrift om lokal forvaltning av fisk og fisket i Tanavassdraget, Finnmark §2 og § 6 første ledd

³LOV 1992-05-15 Lov om laksefisk og innlandsfisk mv. § 25 a)

Forskriften fastslår som overordnet mål at laksebestandene skal bevares og at forvaltningen av elva må skje på en bærekraftig måte slik at kommende generasjoner skal ha nytte og glede av vassdraget. Det er vektlagt at vassdraget skal tjene som naturgrunnlag for bosetting og samisk kulturutøvelse.

Målsettingen med arbeidet med ressurs- og tiltaksplan er å sikre en fornuftig og god forvaltning av fiskeressursene i Tanavassdraget. I samarbeid med private interesser og offentlig myndighet vil en bidra til en forsvarlig bærekraftig forvaltning av vassdraget.

- Planen skal være et styringsverktøy for forvaltningen for en mest mulig helhetlig forvaltning av Tana, samt ivareta rettighetshavernes- og bygdefolkets rettigheter i vassdraget.
- Være et arbeidsverktøy for å kunne utnytte vassdraget som ressurs til beste for rettighetshavere og allmenheten, og over tid bidra til næringsgrunnlaget langs vassdraget.

1.3 Planområde

Med utgangspunkt i dagens lovverk, forvaltning, bruk og organisering utarbeides ressurs- og tiltaksplan som geografisk skal omfatte hele den lakseførende delen av vassdraget på norsk side. Planområdet omfatter Tanaelva med sideelver og vann på norsk side, så langt laksefisk går i nedslagsfeltet.

Tana er grensevassdrag mellom Norge og Finland og ett av verdens største vassdrag med atlantisk laks. Vassdraget har en lang rekke små og store sideelver som er lett tilgjengelig for opp vandrende laks, og det er anslått at det finnes mer enn 30 enkeltstammer av laks i vassdraget. Et spesielt trekk ved Tana er bruken av tradisjonelle fiskemetoder med bundne redskap som stengsel, drivgarn og settegarn. Stangfisket er likevel betydelig, særlig på finsk side.

1.4 Om planprosessen

Laksefisket har alltid hatt betydning for bosetting og næringsutøvelse i Tanadalen. En betydelig andel av bosettingen er tilknyttet primærnæringene, særlig innen landbruket.

Det er tidligere utarbeidet driftsplan for Tanavassdraget av Laksebreveiere i Tanavassdraget - LBT⁴. I utgangspunktet ble arbeidet iverksatt for å danne et grunnlag for etableringen av en lokal forvaltning. Nasjonalt er det en målsetning at ressursene skal utnyttes på en bærekraftig måte og at det biologiske mangfoldet sikres.

Det er for øvrig grunn til å påpeke at Tanavassdraget som planområde skiller seg klart fra de fleste andre vassdrag i Norge på flere måter. Vassdragets utstrekning med nedslagsfeltet, fangstmengde, fiskemetoder, befolkningens kulturelle bakgrunn, rettighetsforholdene og det faktum at vassdraget er en grenseelv mot Finland er bare noen av de forhold som gjør Tanavassdraget svært spesiell i forhold til landets øvrige vassdrag⁵.

---

⁴ Driftsplan for Tanavassdraget, LBT 2003

⁵ Driftsplan for Tanavassdraget, LBT 2003 s. 3

Planområdet for arbeidet følger av intensjonene med driftsplaner for norske vassdrag. Med utgangspunkt i dagens lovverk, forvaltning, bruk og organisering, utarbeides det plan som geografisk skal omfatte hele den lakseførende delen av vassdraget på norsk side. Planområdet omfatter derfor hoved vassdraget og samtlige sideelver på norsk side.

Ressurs- og tiltaksplanen er ment å være «et verktøy», for å få til en kunnskapsbasert forvaltning av vassdraget, samtidig skal ressurs- og tiltaksplanen være et oppslagsverk og informasjonskilde for de som bruker vassdraget. Planen skal også hjemle å sette i verk strakstiltak ved behov, slik det var ved pukkellaks invasjonen til Tanavassdraget i 2021.

Formålet er å legge til rette for at forvaltningen av vassdraget sikrer fiskebestandene i Tana som naturgrunnlag for bosetting og for samisk kultur.

Hovedmål:

- 1) Det er et overordnet mål at laksebestandene skal forvaltes etter tilstrekkelig gytebestandsmål for å bevare bestandene i hele vassdraget, samt at forvaltningen av vassdraget skjer på en bærekraftig måte slik at kommende generasjoner har mulighet til å utnytte tanalaksen i hele vassdraget.

Oppbygging av de ulike laksebestandene til et bærekraftig nivå har første prioritet, for å videreføre grunnlaget for tradisjonell fiskeutøvelse i Tanavassdraget.
- 2) Det er et mål at fordeling av fiskeregulerende tiltak, fordeles i de ulike gruppene/fiskemetodene. 2021 er første år at laksefisket i Tanavassdraget (og i Tanafjorden) er stengt. Når laksefisket åpnes igjen, skal lokale fiskerettsgrupper prioriteres. Hvis bestandssituasjon gir mulighet til å åpne deler av fisket, kan et begrenset fiske for lokale rettighetsgrupper åpnes, uten at turistfisket åpnes.
- 3) At overvåking av oppgang av laks og nedgang av smolt intensiveres, ut over de tellinger som pågår i dag i vassdraget. Særlig bør telling av fisk i øvre deler av vassdraget prioriteres.
- 4) Overvåking av hva som skjer med laksesmolten og laks i oppvekst- og beiteområdene i havet bør intensiveres og følges opp årlig med kartlegging av områdene, med kartlegging av mulige bifangster i havfisket og i fisket av mat til oppdrettsnæringen.
- 5) TF skal bidra til økt kompetanse i forhold til gytebestandsmål, metodikk, beregninger og måloppnåelse.
- 6) At desinfisering av fiskeutstyr o.a. prioriteres, ved at desinfiseringsplassene er tilgjengelige ved utsalgsstedene for fiskekort.

Delmål

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)

Ressurs- og tiltaksplan, foreløpig skisse:

Forord

Sammendrag

1. Innledning
2. Tanavassdraget
3. Biologisk grunnlag for driftsplanen
4. Tradisjonell kunnskap i laksefisket
5. Fiskemetodene
6. Organisering og forvaltning
7. Tiltaksplan

Vedlegg:

Forskrifter

- Forskrift om lokal forvaltning av fisk og fisket i Tanavassdraget av 4. februar 2011
- Kongelig res. 2011 Forslag til forskrift om lokal forvaltning av fisk og fisket i Tanavassdraget – oppfølging av Tanautvalgets rapport

Fiskeregler

- Avtale mellom Norge og Finland om fisket i Tanavassdraget 30.09.2016
- Forskrifter om fisket i Tanavassdragets grenseelvdal, nedre norsk del og i sidevassdragene av 12 mai 2017, med senere endringer

Lover og forskrifter (rammevilkår)

- Lover
  - Lov om fiskeretten i Tanavassdraget (Tanaloven) LOV 2014-06-20-51
  - Lov om laksefisk og innlandsfisk m.v. av 15.mai 1992 nr 47.
  - Lov om forvaltning av naturens naturmangfold av 19. juni 2009 nr 100.

Sak 62/2021: Foreløpig regnskap pr. 31. august

Foreløpig regnskap ettersendes.

Sak 63/2021: Revidering av TF budsjett 2021

Revidering av TF budsjett 2021 ettersendes.

Sak 64/2021: Erfaringer fra pukkellaks fisket i Varanger

Fremlegg fra Vestre – Jacobselv v/Vidar Isaksen, Rune Muladal fra Naturtjenester i Nord og Inge Arne Eriksen fra Bivdu.

Spørsmål og droftinger.

Sak 65/2021: Orienteringer

- 1) Gytéfisktelling i Sommerelva
- 2) Gytéfisktelling i Báišjohka og Ástejohka